

AZƏRBAYCANIN BÜTÖVLÜYÜ, MÜSTƏQİLLİYİ VƏ TƏRƏQQİSİ

RESPUBLİKA

TƏSİSÇİ: AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI PREZİDENTİNİN İŞLƏR İDARƏSİ VƏ QƏZETİN REDAKSIYA HEYƏTİ

1 APREL

2014-cü il

ÇƏRŞƏNBƏ AXŞAMI

№063 (4936)

GÜNDƏLİK İCTİMAİ-SİYASİ, SOSIAL-İQTİSADI QƏZET

WWW.RESPUBLICA-NEWS.AZ

NEFT STRATEGİYASI AZƏRBAYCANIN MÜASİR İNKİŞAFININ TƏMƏL DAŞIDIR

*Bu inkişafın arxasında ulu öndərin müdrikliyi,
Prezident İlham Əliyevin yüksək əzmkarlığı dayanır*

Dünya iqtisadiyyatının ən dinamik inkişaf edən ölkələrindən biri Azərbaycan Respublikasıdır. Azərbaycanın gələcək sosial-iqtisadi inkişaf perspektivlərinin reallaşdırılmasında ölkədə iqtisadi fəaliyyətin təşkili və idarə edilməsinin səmərəliliyinin yüksəldilməsi böyük əhəmiyyətə malikdir. Prezident cənab İlham Əliyev qeyd etmişdir: “Bizim siyasətimiz bundan ibarətdir ki, ölkəni modernləşdirmək, ən qabaqcıl texnologiya gətirərək, bütün sahələrdə ən qabaqcıl təcrübədən istifadə edək. Ölkənin sosial-iqtisadi inkişafını sürətləndirərək. Bizim təbii resurslarımız var və onlardan istifadənin yaxşılaşdırılması bizim uğurlu siyasətimizin nəticəsidir”.

Qloballaşma proseslərinin daha sürətli xarakter aldığı yeni əsrdə dünya dövlətləri qarşısında həlli getdikcə daha böyük aktuallıq kəsb edən məsələlərdən biri də etibarlı enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasıdır. Məhz bu səbəbdəndir ki, enerji siyasətinin konsepsiyasının hazırlanması və onun həyata keçirilmə strategiyasına verilən xüsusi diqqət son illər

mavi qaz hasilatı isə 36 faiz azalmışdı. Müvafiq olaraq neft məhsulları və avadanlıqlarının istehsalı sahəsində də tənəzzül dərinləşmiş, uzun illər ərzində formalaşdırılmış hasilat və emal sənayesi qısa müddətdə yarasız hala salınmış, onların əmlakları dağıdılaraq talan edilmişdi.

Belə bir çətin və həlledici dövrdə xalqın təkidi ilə yenidən

ön planda tutmağı bacaran professional şəxslərin bu işə cəlb edilməsi ilə bağlı idi.

Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin vitse-prezidenti cənab İlham Əliyev danışıqlar prosesində fəal iştirak etməklə yanaşı, yeni neft strategiyasının hazırlanmasının, uğurla həyata keçirilməsinin ən mühüm iştirakçılarından oldu və beləliklə də xarici şirkətlərlə uzun sürən danışıqların müvəffəqiyyətlə yekunlaşmasında misilsiz xidmətlər göstərdi. Bəzi transmilli neft şirkətləri Azərbaycanın düşdüyü çətin durumdan istifadə edərək neft müqavilələrini özlərinin xeyrinə olan şəkildə imzalamağa çalışır, ölkə üçün qəbul edilməz şərtlər irəli sürürdülər. Ulu öndərin ən yaxın və etibarlı silahdaşı kimi cənab İlham Əliyev üzərinə düşən bütün

Umummilli liderimiz Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən bütün bu möhtəşəm işlərin nəticəsidir ki, “Əsrin müqaviləsi” reallaşdı. Aparılan gərgin işlər sayəsində, nəhayət, 1994-cü il sentyabrın 20-də Bakıda “Gülüstən” sarayında Xəzərin Azərbaycan sektorundakı “Azəri-Çıraq-Günəşli” yataqlarının dərin su qatlarındakı neftin birgə işlənməsi haqqında məhsulun pay bölgüsü tipli müqavilə imzalandı. Müqavilə öz tarixi, siyasi və beynəlxalq əhəmiyyətinə görə “Əsrin müqaviləsi” adlandı, təxminən 400 səhifə həcmində və 4 dildə öz əksini tapdı.

Cənab İlham Əliyev bütün danışıqlarda—xarici neft şirkətləri ilə gələcək fəaliyyət konsepsiyasının, coğrafi və siyasi tərəfdaşlıq konsepsiyasının hazırlanmasında fəal

də daim yüksələn xətt üzrə inkişaf etməkdədir. Bu məsələ enerji ehtiyatları ilə kifayət qədər zəngin olan ölkələr üçün də olduqca aktual xarakter daşıyır və böyük əhəmiyyətə malikdir. Çünki dünyanın real mənzərəsi göstərir ki, enerji ehtiyatları ilə zəngin ölkələrin heç də hamısı bu resurslarını uğurla, inkişafa xidmət edən formada reallaşdırma bilmirlər. Halbuki enerji ehtiyatlarından, iqtisadiyyatın enerji sektorundan səmərəli şəkildə faydalanılacağı təqdirdə, ölkəni davamlı və sabit inkişaf yoluna çıxarmaq, onu qüdrətli bir dövlət halına gətirmək mümkündür. Bu kontekstdə istər regional, istərsə də global miqyasda dövrün ən real nümunələrindən biri qismində müasir Azərbaycan çıxış edir.

Yanacaq-enerji kompleksi ölkə iqtisadiyyatında həmişə vacib rol oynayıb. Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra bu kompleksin rolu daha da artıb və buna əsas səbəb ölkəmizin həm enerji resursları ilə zəngin olması, həm də müvafiq hasilat, istehsal vasitələrinin hələ SSRİ dönməndə respublikada təşəkkül tapması idi. Müstəqilliyimizin ilk illərində milli iqtisadiyyatda yaşanan böhran neft hasilatında ciddi azalmalara gətirib çıxardı. Neft sənayesi sahəsində özünü göstərən tənəzzül prosesi nəticəsində bu sahədə çalışanların sosial-iqtisadi vəziyyəti xeyli ağırlaşmış, hasilatın azalması fonunda isə ümumi iqtisadiyyatda böhran daha da dərinləşmişdi. Qeyd etmək kifayətdir ki, əgər 1990-cı ildə respublikada 12 milyon 513 min ton neft hasil olunmuşdursa, 1992-1993-cü illərdə bu göstərici 9 milyon 563 min tona düşmüş, "qara qızıl" hasilatı 21,2,

hakimiyyətə qayıdan ulu öndər Heydər Əliyev müəllifi olduğu yeni neft strategiyasını ərəşəyə gətirməklə Azərbaycanı nəinki hərtərəfli sürətli inkişaf yoluna çıxardı, eyni zamanda, onu regionun liderinə və beynəlxalq hüquq müstəvisində müstəqil mövqeyə malik nüfuzlu subyektə çevirdi. Siyasət və iqtisadiyyatın bir-birini tamamladığını bəyan edən ulu öndər "Neft Azərbaycan xalqının milli sərvətidir" prinsipini əldə rəhbər tutaraq ölkənin yeni enerji konsepsiyasını da məhz bu əsasda formalaşdırdı. "Qara qızıl"ın hasilatı, emalı və nəqli milli iqtisadiyyatın qurulmasında da fundamental rol oynamağa başladı. Ötən əsrin 90-cı illərinin əvvəllərində ölkənin üzleşdiyi sosial-iqtisadi və ictimai-siyasi böhranın aradan qaldırılmasında neft-qaz hasilatının, emalının, dünya bazarlarına çıxarılmasının, ümumiyyətlə, enerji sektorunun oynaya biləcəyi rol da ümummilli lider tərəfindən kifayət qədər uzaqgörənliklə və düzgün formada qiymətləndirildi. Sabit şəraitdə iqtisadi artıma və ölkə əhalisinin həyat səviyyəsinin yüksəlməsinə nail olunması məqsədilə Azərbaycanın enerji potensialından səmərəli formada istifadə edilməsi istiqamətində mühüm addımlar atan Heydər Əliyev bununla ölkəni yeni tərəqqi mərhələsinə çıxardı.

O dövrdə xarici neft şirkətlərinin Azərbaycana gelişini təmin etmək üçün həllini gözləyən daha bir vacib məsələ beynəlxalq səviyyədə danışıqlar aparmaq bacarığında olan, neft sahəsində ölkəmizlə əməkdaşlığın perspektivinə xarici şirkətləri inandırma bilən, eyni zamanda ölkənin mənafeələrini daim

bu çətinliklərin öhdəsindən gəldi, neft müqavilələrində Azərbaycanın milli mənafeələrinin maksimum səviyyədə qorunmasına nail oldu.

Danışıqlarda cənab İlham Əliyev öz diplomatik bacarığını yüksək səviyyədə nümayiş etdirdi, özünə, ümumilikdə Azərbaycana qarşı böyük inam və etimad formalaşdırmağa nail oldu. **Həmin anları cənab İlham Əliyev belə xatırlayır: "Biz xarici şirkətlərə deyirdik: siz ayrı-ayrı şirkətlərin maraqlarını müdafiə edirsiniz. Biz isə ölkənin və Azərbaycan xalqının maraqlarını müdafiə edirik. Əgər siz səhvə yol versəniz, bu, sizin şirkətin yalnız bir layihəsində öz əksini tapacaq, əgər biz səhv etsək, bu səhv Azərbaycan xalqının mənafeyinə xələl gətirəcəkdir. Başqa sözlə, biz heç cür heç bir səhvə yol vermə bilərik".**

İştirak edib. Bu, həm də proseslərə yeni yanaşma tərzilə müşayiət olunurdu. Yeni əgər əvvəllər Azərbaycan xarici şirkətləri sadəcə ölkəyə dəvət edirdisə, sonradan daha tələbkar mövqedən çıxış etməyə başladı, tərəfdaşlığın iqtisadiyyatla yanaşı siyasi coğrafiyasını da genişləndirdi. Bütün bunların həyata keçirilməsinə isə cənab İlham Əliyev olduqca böyük töhfə verdi.

Ulu öndər Heydər Əliyevin müdrik rəhbərliyi ilə hazırlanmış neft strategiyası bu gün uğurla davam etdirilir, Azərbaycanın neft-qaz layihələrinə beynəlxalq neft korporasiyalarının, bütövlükdə xarici işgüzar dairələrin, iri investisiyaların cəlb edilməsi hesabına dünyanın enerji daşıyıcıları bazarına sürətli çıxışı təmin edilir.

(davamı 2-ci səhifədə)

NEFT STRATEGİYASI AZƏRBAYCANIN MÜASİR İNKİŞAFININ TƏMƏL DAŞIDIR

Bu inkişafın arxasında ulu öndərin müdrikliyi, Prezident İlham Əliyevin yüksək əzmkarlığı dayanır

(**əvvəli 1-ci səhifədə**)

Azərbaycanın neft-qaz sənayesinə milyardlarla ABŞ dolları həcmində sərmayə qoyuldu, ölkə neftinin dünya bazarına sərbəst və sürətli çıxışını təmin etmək üçün ixrac boru kəmərləri sistemi yaradıldı.

Azərbaycanın milli sərvəti olan neftdən gələn gəlirlərin gələcək nəsillər üçün toplanaraq artırılması, bu gəlirlərdən ölkəmizin cari sosial ehtiyaclarını, iqtisadi tərəqqi və inkişaf tələblərini nəzərə almaqla bugünkü nəsillər üçün istifadə edilməsi prosesi uğurla reallaşdı və reallaşmaqdadır. Ümummilli liderin müəllifi olduğu və cənab İlham Əliyevin misilsiz xidmətləri sayəsində ərəşəyə gələn yeni neft strategiyasının həyata keçirilməsinin nailiyyətlərindən biri kimi Qərbin qabaqcıl texnika və texnologiyasının Azərbaycana gətirilməsi təmin olundu. Xüsusilə tikintidə və yataqların işlənməsində, qazmada və istismarda tətbiq olunan yeni texnika, texnologiya və avadanlıqlar neft sənayesinə pozitiv təsir göstərdi.

Sözügedən strategiya Azərbaycanın bugünkü yaratdı, gələcəyimizi müəyyən etdi. Paytaxt Bakının, ölkənin regionlarının, bütünlükdə Azərbaycanın gözəlləşməsinə, iri sosial layihələrin reallaşmasına təmin etdi, həm müasirlərimiz, həm də gələcək nəsillərimiz üçün Neft Fondu formalaşdı.

Əgər 1994-cü ildə Azərbaycanın valyuta ehtiyatları əhəmiyyətsiz minimum həddə idisə, 2013-cü ilin yekunlarına əsasən həmin ehtiyatların miqdarı artıq təqribən 50 milyard dollardır. Azərbaycanın artıq Xəzərdə və digər bölgələrdə neft kəşfiyyatı aparması, yeni texnologiyalar tətbiq etməsi üçün daha xarici şirkətlərə ehtiyacı yoxdur. Bütün bunları etmək üçün Azərbaycanın lazımı imkanları və kapitalı, kadrları var. Ən əsası isə, ölkəmiz hələ bundan sonra da dünya miqyasında neft ehtiyatlarına malik əsas dövlətlərdən biri kimi qalmaqda davam edəcək. Təxmini hesablamalar göstərir ki, ən pis halda Azərbaycanın karbohidrogen ehtiyatları bundan sonra 100 ilə bəs edəcək. Beləliklə, Heydər Əli-

yevin müəllifi olduğu neft strategiyası bu gün müstəqil dövlət kimi Azərbaycanın öz milli sərvətinin sahibi olmasının, iqtisadiyyatımızın dünya iqtisadiyyatına inteqrasiyasının, ölkəmizin 90-cı illərin əvvəlində başlanmış siyasi, iqtisadi və sosial böhranlardan çıxaraq dirçəlməsinin və ən əsası, XXI əsrdə yüksək inkişaf etmiş, möhkəm, demokratik Azərbaycan dövlətinin yaranmasının rəmzinə çevrildi.

Neft strategiyası, onun ölkəmizin inkişafında tarixi rolu haqqında danışarkən, ulu öndərin təşəbbüsü və qətiyyəti sayəsində yaradılmış Neft Fondunun fəaliyyətini qeyd etməmək mümkün deyil. **Cənab İlham Əliyev demişdir ki, Neft Fondunun yaradılması neft strategiyamızın vacib elementlərindən biri olmuşdur: "Neftin satışından gəlirlər əldə etməyə başladıqdan dərhal sonra Neft Fondu təsis edilmişdir. Fond çox müasir və şəffaf quruluşa malikdir və onun fəaliyyəti və gəlirləri haqqında məlumatlar müntəzəm olaraq dərc edilir. Bu, çox vacib bir məsələdir, belə ki, uğur qazanmaq, ölkəni inkişaf etdirmək və gəlirlərdən lazımı qaydada istifadə etmək üçün maksimum dərəcədə şəffaflığın təmin edilməsi zəruridir".**

Dünya təcrübəsi göstərir ki, neft və qazla zəngin ölkələrin heç də hamısı bu ehtiyatları səmərəli istifadəyə və inkişafa yönəltmək iqtidarında deyil. Bu səbəbdən təsadüfi deyil ki, enerji ehtiyatları ilə zəngin ölkələrin bu resurslardan istifadə səmərəliliyi üzrə əmsali fərqli göstəricilərə malikdir. Prezidentimiz cənab İlham Əliyev tərəfindən ölkəmizdə bu sahədə həyata keçirilən siyasət isə Azərbaycanı enerji resurslarının reallaşması nəticəsində əldə olunan gəlirlərin istifadə səmərəliliyi baxımından birincilər sırasına çıxarıb. Bunun nəticəsidir ki, ölkənin sosial-iqtisadi tərəqqi göstəriciləri daim dinamik xarakterə malikdir, Azərbaycan modern inkişaf yoluna çıxıb, müasir tələblərə cavab verən iqtisadiyyat qurub, infrastruktur formalaşdırıb, iqtisadi sahədə keçid dövrünü müvəffəqiyyətlə başa vurub, strateji valyuta ehtiyatlarını həcmi ildən-ilə ar-

tırıb və bu qəbildən olan digər möhtəşəm nailiyyətlərə imza atıb.

Bütün bunlar ölkəni neft və qaz satışından əldə olunan milyardlarla dollar vəsaitin düzgün və effektiv şəkildə toplanmasının və istifadəsinin real göstəricisi kimi çıxış edir. Təbii ki, neft yataqlarının xarici şirkətlərlə birgə işlənməsindən əldə edilən mənfəət, neftin satışından daxil olan vəsaitlərin səmərəli idarə olunması, həmin vəsaitlərin prioritet sahələrin inkişafına və sosial-iqtisadi baxımdan mühüm əhəmiyyət kəsb edən layihələrin həyata keçirilməsinə yönəldilməsinin təmin edilməsi baxımından Dövlət Neft Fondunun böyük rolu var.

Azərbaycanın ən böyük sərvəti olan neftin xalqa, özü də təkəcə indiki nəsələ deyil, həm də gələcək nəsillərə mənsubluğunu bildiren ümummilli lider tarixi qərar qəbul edərək 29 dekabr 1999-cu ildə "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Fondunun yaradılması haqqında" fərman verdi. Fondun yaradılması fəlsəfəsinin əsasını neft sərvətlərinin nəsillər arasında ədalətli bölüşdürülməsinin təmin edilməsi təşkil edirdi. Azərbaycan bu istiqamətdə olduqca böyük uğurlar əldə edib. Belə ki, Neft Fondu bu gün neft sənayesinin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar əldə edilən gəlirlərin toplanması və səmərəli idarə edilməsinin ən effektiv mexanizminə çevrilib.

Ümumiyyətlə, bu qurumun yaradılması dövlət neft-qaz ehtiyatlarının işlənməsindən əldə edilən gəlirlərin istifadəsində israfçılığa, əyintilərə səbəb ola biləcək halların qarşısının alınması, eləcə də şəffaflığın tam təmin edilməsi istəyi ilə əlaqədardır. Fondun fəaliyyətinin başlıca məramını neft və qaz hasilatından əldə olunan maliyyə vəsaitlərinin indiki və gələcək nəsillərin mənafeəsinə naminə səmərəli idarəedilməsi təşkil edir.

Dövlətimizin neft və qaz gəlirlərinin idarə olunması və xərclənməsi üzrə ortamüddətli siyasətə gəlincə, strategiyada bununla bağlı qeyd olunur ki, ortamüddətli dövr ərzində real xərclərin həcmi uzunmüddətli dövr üçün nəzərdə tutulmuş limitdən kənarlaşa bilər. Bu, qeyri-neft

sektorunun inkişafını sürətləndirməklə bərabər, ayrı-ayrı dövrlərdə inflyasiyanın artımına səbəb olsa da, illik real xərclər müəyyən edilmiş qeyri-neft kəsinin limitini nəzərə almalıdır. Real xərclərin və qeyri-neft kəsinin illik həcmi uzunmüddətli dövr üçün nəzərdə tutulmuş limitə uyğun olaraq müəyyən edilir. Qeyri-neft kəsinin həcmi dəyişdikdə bu dəyişikliyi zəruri edən konkret səbəblər göstərilir.

Ulu öndərin sərəncamı ilə Dövlət Neft Fondundan ilk ayrılmış vəsait ən ağır sosial vəziyyətdə olan soydaşlarımıza, qaçqın və məcburi köçkünlərin sosial-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılmasına yönəldilib. Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq cəmi 3 il ərzində Azərbaycanda mövcud olmuş bütün çadır düşərgələri ləğv edilib. Neft Fondundan maliyyələşən digər layihə - Dəmir İpək Yolu adlanan Bakı-Tbilisi-Qars dəmir yolunun inşası Azərbaycanın tranzit potensialının genişlənməsini təmin edən əsas amillər sırasında yer alır. Bakının su təchizatı ilə bağlı problemlərinin həllini təmin edən Oğuz-Qəbələ zonasından Bakı şəhərinə su kəmərinin çəkilməsi və Samur-Abşeron suvarma sisteminin yenidən qurulması da Dövlət Neft Fondundan maliyyələşən layihələr sırasında yer alıb.

Azərbaycan Prezidenti cənab İlham Əliyevin müdrik, düşünülmüş, uzaqqörən, zamanın sınağından uğurla çıxmış siyasəti nəticəsində ölkəmiz həm forma, həm də məzmun etibarilə yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoymuşdur. Eyni zamanda, iqtisadiyyatın diversifikasiyası genişləndirilməklə neft sektorundan asılılıq minimuma endiriləcək. İnnovativ iqtisadiyyata keçid təmin ediləcək, aqrar sektorun inkişafında intensiv üsullara üstünlük veriləcək, iqtisadi zonalann, sənaye şəhərciklərinin, biznes inkubatorlarının yaradılması, informasiya təminatının, sahibkarlığa dövlət dəstəyinin gücləndirilməsi və işgüzar əlaqələrin inkişaf etdirilməsi yolu ilə sahibkarlığın və regionların inkişafı sürətləndiriləcəkdir.

ƏMİN QASIMOV,
"Respublika".